

דו"ח פעילות לשנת תשע"ה ספטמבר 2014 - אוגוסט 2015

בשנת תשע"ה 2014-2015 הוקדשו מאמצים ומשאבים לפעילות במסגרות חינוכיות וחברתיות שונות לחיזוק המחוייבות של אזרחי המדינה לעקרונות החיים במשטר דמוקרטי. הפעילויות השונות התמקדו בחינוך לסובלנות, התמודדות עם תופעת הגזענות וההסתה, ועידוד יוזמות חינוכיות וחברתיות שתאבקנה בתופעות אלו בחברה הישראלית.

בשנה זו המדרשה יצרה שיתופי פעולה חדשים, המשיכה והרחיבה שיתופי פעולה קיימים עם מוסדות וארגונים עמיתים כמו מוזיאון האיסלאם, מוזיאון ארצות המקרא ומכון ון ליר, בירושלים, מוזיאון ג'ו אלון שבנגב ועוד, שהניבו בתשע"ה פרויקטים חינוכיים ייחודיים ומשמעותיים עליהם יפורט בהמשך. מגמה זו ממשיכה גם בשנת תשע"ו.

במסגרת החינוך הפורמלי התקיימה פעילות עם צוותי ההוראה והתלמידים ב-61 בתי ספר – יסודיים ועל-יסודיים, יהודים ערבים. במקביל התקיימו ימי עיון והשתלמויות אזוריות למורים ומנהלים, יועצים חברתיים ועוד, בשיתוף מינהל חברה ונוער, המטה לחינוך אזרחי. וכן, השתלמויות הכשרה לגננות וסייעות, סדנאות לכ-200 סטודנטים להכשרת מורים.

פעילויות נוספות התקיימו בארץ ובחו"ל בהן השתתפו למעלה מ-500 משתלמים נוספים, מבוגרים ובני נוער.

במהלך שנת תשע"ה נעשתה עבודת הכנה לקראת קיומו של הכנס הבינלאומי "עיר המחר – לחיות בעיר מעורבת בעתיד", השלישי בסדרת הכנסים העוסקים בנושא החיים בערים מעורבות, ביוזמת הקרן לירושלים ומדרשת אדם. הכנס התקיים בתחילת שנת תשע"ו, 20-22 באוקטובר 2015, במרכז הכנסים משכנות שאננים בירושלים. אודות הכנס, כולל דיוני המושבים, תמונות וסרטונים אפשר למצוא באתר הכנס.

ניתן להתעדכן בפעילויות המדרשה בכתובות:

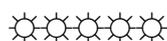
אתר מדרשת אדם: <http://www.adaminstitute.org.il>

מדרשת אדם: [מדרשת אדם Adam Institute](http://www.adaminstitute.org.il)

עמוד המוקדש למאבק בגזענות: [כן לכבוד האדם ולא לגזענות](http://www.adaminstitute.org.il)

אתר הכנס לחיות בעיר מעורבת: <http://mixedcity.org.il>

עמוד הפייסבוק של הכנס: [לחיות בעיר מעורבת – 2015](http://www.adaminstitute.org.il)

פעילות במערכת החינוך

חינוך לדמוקרטיה בירושלים

בתי ספר יסודיים:

יסודי גילה א' ללימודי סביבה וחברה: זו השנה הרביעית לפעילות המדרשה בבית הספר. היא כוללת הכשרת הצוות החינוכי וליווי ביישום התכנים בכיתות א-ו. התכנית התמקדה בלימוד עקרונות הדמוקרטיה, תוך חיבורם לערכים סביבתיים. הפעילות ממשיכה בתשע"ו.

יסודי רמות אלון: זו השנה השלישית שהמדרשה פועלת בבית הספר ליישום התכנית "אלף בית בדמוקרטיה" באמצעות ליווי והדרכה למורות. מודל הלמידה שהתקיים בתשע"ד – עיסוק בתוכן אחיד, תוך התאמתו לגילאי התלמידים, התקיים גם בתשע"ה והתמקד ביחסי רוב ומיעוט ולמידת מתודות לפתרון סכסוכים. הפעילות ממשיכה בתשע"ו.

יסודי שועפאט בנים א': זו השנה הראשונה שבה התקיימה השתלמות לצוות המורות והמחנכות בתכני המדרשה ובמיומנויות הנחייה. נושא ההשתלמות "תפקיד הערכים בקידום למידה משמעותית" נבחר תוך התייחסות לנושא המרכזי של משרד החינוך. המורים דנו בערכים כמו שוויון, חירות, חופש ביטוי ועוד. דגש מיוחד הושם על מיקום הילדה התלמיד וזכויותיו במערך החדש של למידה משמעותית. תוך כדי ההשתלמות החל שלב היישום בכיתות. ההשתלמות התקבלה בברכה על ידי הצוות וההשתתפות היתה מאד פעילה.

יסודי שועפאט בנים ב': זו השנה השנייה שצוות בית הספר השתלם בתכני המדרשה בשיתוף עם הפסג"ה במזרח העיר. ההשתלמות כללה היכרות עם לימוד עקרונות הדמוקרטיה בדגש על קבלת האחר, וליווי קבוצתי למחנכות ביישום התכנית בכיתות. שיתוף הפעולה עם צוות בית הספר והנהלתו היה מצוי.

יסודי שועפאט בנות ב': זו השנה הרביעית שצוות בית הספר משתתף בהשתלמויות המדרשה. בשנה קודמת התקיימה השתלמות למורות בתכנית "לכל תלמיד תפקיד" והשנה הושם דגש על ליווי הצוות ביישומה בכיתות. הליווי התקיים במספר אופנים: מפגשים מובנים לכל הצוות, דבר שתרים לחילופי דעות וניסיונות והדרכה קולקטיבית. וכן ליווי והדרכה אישיים לכל מחנכת ביישום התכנים. הפעילות ממשיכה בתשע"ו.

בית ספר לחינוך מיוחד אלסאלאם בוואדי אלגוז: זו השנה הראשונה שהמדרשה פועלת בבית הספר, הועברה השתלמות לצוות החינוכי בנושא "תפקיד הערכים בקידום למידה משמעותית". בתכנית שולבה למידת מיומנויות הנחייה תוך התייחסות לנושא המרכזי של משרד החינוך. נבחנו ערכים כמו שוויון, חופש ביטוי ועוד כמקדמי למידה משמעותית. בשלב הליווי הוקדשו מאמצים רבים לסייע למחנכות להתאים את העקרונות והערכים לצרכים המיוחדים של תלמידי בית הספר, על מנת להעביר את התכנים בכיתות.

מפגשי תלמידים מבתי ספר יסודיים יהודים וערבים בירושלים:

זו השנה החמישית שהמדרשה מקיימת פעילות הכנה למורי בתי ספר המשתתפים בתכנית "דש"א" (דמותו של אברהם) של מוזיאון ארצות המקרא, תכנית המפגישה תלמידים יהודים וערבים במוזיאון.

בית הספר היסודי יד המורה: בית הספר שהצטרף לתוכנית המפגשים במוזיאון לפני שנתיים, מתמודד עם תלמידים בעלי צרכים מיוחדים, הלומדים בכתה אחת שהשתתפה בהכנה ובמפגשים. חלק מהתלמידים השתתפו בכל המפגשים, ולחלקם הותאמה תוכנית חלופית. התלמידים שיתפו פעולה, והצוות החינוכי שמכיר את התכנית משנה קודמת, ציין בסיפוק את החוויות שעברו תלמידיו תוך ציפיה להמשך בתשע"ו. בית הספר נפגש עם בית הספר היסודי מעין רפא.

בית הספר היסודי גרשון אגרון: בית הספר הצטרף לתוכנית במוזיאון ארצות המקרא לראשונה בתשע"ה. לומדים בו תלמידים משכבות סוציו אקונומיות מגוונות ולכן נעשו התאמות להעברת התכנים לתלמידים והתקיים ליווי בתהליך ההכנה והמפגשים. כל התלמידים שיתפו פעולה באופן יוצא מן הכלל, והאווירה במהלך המפגשים הייתה חיובית. בית הספר מעוניין להמשיך בפעילות גם בתשע"ו.

בית הספר היסודי ג'רוזאלם, בית חנינא: בית הספר השתתף לראשונה בתוכנית בתשע"ה. התקיימו מפגשי הכנה בכיתות שעסקו בנושאים: מפגש בין שונים וקבלת השונה. בשל חדשנותו של הפרויקט, הוחלט על מעורבות רבה של אנשי צוות, ביניהם המנהלת, האחראית על תכניות לשלום בית הספר, והמחנכות. צוות זה דאג לשתף את צוות המוזיאון בתהליכים שנעשו בכתות, ובתחושות של התלמידים לקראת המפגש. בבית הספר לומדים בשפה האנגלית, מה שהקל על התקשורת הישירה בין התלמידים במפגש במוזיאון. ביה"ס ממשיך בפעילות בתשע"ו.

בית הספר היסודי וואד א-צאדק: זו השנה השנייה שבה בית הספר משתתף בפרויקט. סדנאות ההכנה הועברו למחנכות הכתה והן עשו כמיטב יכולתן כדי להכין את התלמידים, כך שהמפגש עם העמיתים היהודים במוזיאון יתקיים בהצלחה. ביה"ס ממשיך בפעילות בתשע"ו.

הכשרת גננות וסייעות ערביות בירושלים

קבוצת גננות ממזרח ירושלים: גננות מגני ילדים שונים במזרח העיר התקבצו ללמידת התכנית "צעדים ראשונים בדמוקרטיה". ההשתלמות עסקה בנושא קבלת האחר ומפגש בין שונים, בדגש על הנושא המרכזי של משרד החינוך "האחר הוא אני". המשתתפות הביעו התלהבות רבה מנושאי ההשתלמות, המתודה והאמצעים החדשים שנלמדו וביקשו לקיים פעילות המשך.

קבוצת גננות וותיקות מכל העיר: שהתקבצו יחדיו להשתלמות ביוזמת המפקחת על הגנים, במטרה לגבש חזון חינוכי לגנים שלהן. הקבוצה עברה סדרה של מפגשים שעסקו בלימוד הערכים החיוניים לבניית החזון החינוכי ובסוף עסקו בפועל בגיבוש.

קבוצת גננות וסייעות בשיתוף מוזיאון ארצות המקרא: התקיימה השתלמות קצרה בתכנית "צעדים ראשונים בדמוקרטיה" במסגרתה למדו את התכנים והמתודה להעברתה. הגננות התבקשו להגיש בכתב תכנית לימודים שתיושם בכל גן בתשע"ו, על סמך התכנים שלמדו. תכנית המדרשה שולבה כחלק מהשתלמות שנתית של מוזיאון ארצות המקרא, בנושא "האחר הוא אני".

בתי ספר על יסודיים בירושלים:

תיכון ליד"ה (ליד האוניברסיטה) – בתכנית: התמודדות עם תופעת הגזענות. מספר מורים שהשתתפו בעבר בתכנית "בשביל הדיאלוג", ביקשו להמשיך ולקדם את הנושא בקרב תלמידיהם משכבת י"א. הועברה השתלמות למורי השכבה שאינם מכירים את התכנית והתקיימו מפגשים שבהם חוו חלק מהסדנאות, וקיבלו הדרכה כיצד להעביר את הפעילויות באופן המיטבי לתלמידיהם. בעקבות ההשתלמות, התכנית הועברה על ידי המחנכים בכיתות.

תיכון "רנה קסין" – בתכנית: התמודדות עם תופעת הגזענות. ההשתלמות תוכננה במשותף עם הנהלת בית הספר וצוות המורים שביקשו כלים להתמודדות עם תופעות הגזענות. נעשו התאמות בתכנית המדרשה ונוספו לה טקסטים וסרטונים. בהשתלמות השתתפו מחנכי שכבת י"א, הרכז והיועצת אכן התכנים הועברו לתלמידים במהלך השנה.

תיכון מקיף זיו – בתכנית: התמודדות עם תופעת הגזענות. בשלוש השנים האחרונות בית הספר השתתף בתכנית המדרשה "בשביל הדיאלוג - התמודדות עם תופעת הגזענות". בתשע"ה התקיימו מפגשים לתכנון הלמידה והמשך העשייה בבית הספר בתכנית. סוכם בשיתוף עם רכז שכבת י"א על מפגשי תלמידים של כל השכבה (170 תלמידים) עם תלמידים עמיתים מבית הספר התיכון דאר אלקאלם מרהט בדרום. המפגשים מתקיימים בתשע"ו בהנחיית המדרשה.

חטיבת הביניים בית צפפא: זו השנה השנייה שביית הספר משתתף בפעילות המדרשה, והשנה בהקשר לנושא המרכז "האחר הוא אני". מטרת התכנית היתה לבחון את משמעות "האחר" בתוך הכיתה, תוך למידה של עקרונות הדיאלוג. בהשתלמות השתתף צוות גדול של בית הספר ובמהלכה בחנו מי הוא האחר עבורם, איך מתייחסים אליו ולמה. המשתתפים התבקשו לתעד את תהליך הלמידה ובחינת "האחר", לנתח את היחסים ביניהם, ולבדוק את העקרונות שלמדו. תיעוד זה הוגש כעבודה מסכמת להשתלמות.

חטיבת הביניים שועפאט, בנות: זו השנה השנייה שביית הספר משתתף בתכנית המיועדת להכין את הצוות ואת התלמידות לקראת בחירות למועצת התלמידות הבית ספרית. התקיים ליווי לקבוצת תלמידות בעריכת הבחירות, בבחירת וועדות ובעבודה השוטפת של המועצה. במקביל נעשה ליווי להנהלה ולמורות בנושא מועצת התלמידות ועבודה קהילתית. חלק מהתלמידות מעורבות בפעילות במועצת התלמידות כבר שנה שנייה. גם האמהות היו יותר מעורבות השנה במה שנעשה בבית הספר. התכנית ממשיכה בתשע"ו.

חטיבת הביניים שועפאט, בנים: זו השנה הראשונה שצוות המורים משתתף בהשתלמות המבוססת על הנושא המרכז של משרד החינוך "האחר הוא אני וקבלת השונה" שהותאמה לצרכי בית הספר. המורים בחנו מיהו "האחר" עבורם, איך מתייחסים ומתנהגים כלפיו ואליו, ולמה. הדיונים היו רציניים, ולפעמים עלו קשיים שנבעו בעיקר בשל הפערים בין התרבות המודרנית של בני הנוער לבין התרבות המסורתית של המבוגרים.

תיכון בנות ראס אלעמוד: המדרשה פועלת בבית הספר מזה כמה שנים, בתשע"ה עודכנו תכני ההשתלמות "מקום הערכים בחיזוק הלמידה המשמעותית", כך שיהיו רלוונטיים לנושא המרכז של משרד החינוך. הצוות החינוכי שהשתתף בהשתלמות גילה עניין רב בתכנים ובשימוש בהם לחיזוק הלמידה המשמעותית, ובלמוד שיטת ההנחייה כנוספת ללמידה הפרונטאלית. הפעילות ממשיכה גם בתשע"ו.

חטיבת הביניים בנים צור באהר: התקיימה השתלמות מורים ששילבה את הנושא המרכז של משרד החינוך "קבלת האחר" ואת תכנית המדרשה "הזכות לכבוד". בית הספר מתמודד עם בעיות שונות המהוות קושי ואתגר בעבודה החינוכית היומיומית: החטיבה שוכנת באותו מבנה של התיכון אך עם ניהול נפרד, מספר התלמידים בכיתות מאוד גדול, חלקם בעלי צרכים מיוחדים; רמה סוציו-אקונומית נמוכה של אוכלוסיית בית הספר. הצוות אהד את התכנים וניסה לקשר אותם למציאות הבית ספרית. אחד האתגרים היה כיצד להעביר את התכנים לתלמידים ולשם כך הושם דגש על המתודות והכלים הפדגוגיים להנחיית הנושאים בכיתות.

מפגשי תלמידים מבתי ספר על יסודיים בירושלים:

פרויקט משותף של מדרשת אדם, המוזיאון לאמנות האסלאם ומכון ון ליר - סדרת מפגשים לתלמידי תיכון בעיר לקידום ערכי הסובלנות, הרב-תרבותיות וקבלת האחר.

ביוזמת מוזיאון האסלאם נוצר שיתוף פעולה חדש בין שלושת הארגונים במטרה לקרב את תלמידי בתי הספר העל-יסודיים בירושלים לערכי הדמוקרטיה, הסובלנות, הרב-תרבותיות ולקבלת האחר. הפעילות התקיימה במהלך החודשים פברואר – מאי 2015 והשתתפו בה: **תיכון תל"י בית חינוך** – שכבות ט', י' ויב'; **תיכון הרטמן לבנים** – שכבת ט' בלבד.

בכל יום פעילות השתתפו כ-150 תלמידים והוא החל במכון ון ליר בהרצאות מומחים כמו פרופ' רות גביזון, פרופ' יצחק גלנור, ד"ר יוני מנדל הנמנים על צוות החוקרים במכון. הם הבהירו מהם העקרונות הניצבים בבסיסה של חברה דמוקרטית בכלל ובישראל כחברה יהודית ודמוקרטית בפרט, מהם שוויון ואי-שוויון בישראל ומהן הסכנות האורבות לחברה בלתי שוויונית. בהמשך התקיימו סדנאות שהועברו על ידי צוות מדרשת אדם וכן התקיימו סיורים מודרכים לתלמידים בין המוצגים והתערוכות במוזיאון האיסלם. לקראת כל יום פעילות קיים צוות המדרשה מפגשי הכנה עם מחנכי הכיתות המשתתפות. הפעילות כללה מפגש משותף של תלמידי שכבת ט' החילוניים מבית חינוך תל"י ותלמידי התיכון הדתי הרטמן בניס. בימי העיון האחרים, השתתפו תלמידים מתיכון תל"י בית חינוך בלבד. הסדנאות בימים אילו התמקדו בערכים הדמוקרטיים, ובנושא הזכות לתרבות ורב-תרבותיות.

מפגשי תלמידים ביער ירושלים - פרויקט משותף עם מרכז ציפורי

זוהי תוכנית חדשה המשלבת מפגשים על בסיס ערכים דמוקרטיים עם פעולות סביבתיות. התכנית נבנתה במשותף עם מרכז ציפורי שמקדם פעילות חינוכית של שימור ושחזור חקלאות עתיקה שנקראת "מחברים את העיר ליער". השתתפו בה תלמידים מ**תיכון דתי טכנולוגי אמ"ת** יחד עם תלמידים יהודים וערבים מ**תיכון כי"ח לחרשים**. הפעילות התקיימה אחת לשבוע במהלך כל השנה, בקבוצות חד-לאומיות ודו-לאומיות. התלמידים למדו שיעורים מקצועיים בכתות (בעיקר בימי גשם), וידע פרקטי ויישומי המידי ביער ירושלים, שבו התקיימה מרבית התוכנית. כל מפגש נפתח בשיחת פתיחה, רקע לגבי המשימות המעשיות, חלוקה לקבוצות וסיכום משותף. התוכנית פעלה בשלוש שפות: עברית, ערבית ושפת הסימנים; וערבה את הצוותים החינוכיים משני בתי הספר. התכנית ממשיכה בתשע"ו.

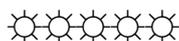
תיכון אמ"ת טכנולוגי: בית הספר קולט תלמידים שנפלטו ממסגרות אחרות בעיר. לפרויקט נבחרה כיתה ט' מביה"ס (רובם בנים ושתי בנות). מרבית התלמידים נהנו מהעבודה בשטח ושיתפו פעולה בינם לבין עצמם ובינם לבין אנשי המקצוע המלווים ומתנדבים שסייעו בעבודות. הצוות היה שותף לאורך כל הדרך בהתמודדויות ובאתגרים שהתכנית הציבה, וביקש להמשיך בה.

תיכון כי"ח לחירשים: זהו ביה"ס ייחודי בו לומדים בו תלמידים ערבים ויהודים חירשים. כיתה י' נבחרה לפרויקט בליווי המורה המקצועית שמלמדת חקלאות לבגרות בבית הספר, במחשבה שהתנסות מעשית יכולה להעשיר את הידע והכלים של התלמידים. ואכן, מרביתם (כתת בנים אחת ו-שלוש כתות בנות) נהנו מהעבודה בשטח ושיתפו פעולה ביניהם ובינם לבין אנשי המקצוע המלווים. נוצרו קשרים יפים עם חלק מתלמידי תיכון אמ"ת.

הכיתה העל אזורית ללימודי אזרחות בתיכון הדו-לשוני: המדרשה מקיימת פעילות מזה מספר שנים עם מגמת האזרחות העל אזורית המתקיימת בבית הספר. משתתפים בתכנית תלמידי כיתות י', י"א וי"ב וכן תלמידים מביה"ס יהודיים כדוגמת **קשת וגבעת גונן**. הפעילות עם המורים כללה סדנאות, הרצאות, ליווי וייעוץ ביישום. הפעילות עם התלמידים כללה סדנאות שהתמקדו בהיכרות, מפגש ערבי יהודי, ומפגש בין הזכויות הנלמדות לבין התהליך בקבוצה. כמו כן, נעשתה

פעילות הכנה לתלמידי י" וי"א לקראת סיור לימודי בעיר לוד שהתקיים באפריל 2015. הסיור עסק בנושא השסע בין שתי הקבוצות הלאומיות והוא נערך בשכונות הערביות והיהודיות עם מדריך מקומי. התלמידים נפגשו עם אנשי חינוך ומנהיגות ערבית של תושבי העיר ובאמצעותם למדו על היחסים בין ערבים ויהודים בלוד. כמו כן הם נפגשו עם רב קהילה בלוד, שדיבר על השסע דתי-חילוני ועל השסע הערבי-יהודי. הסיור היה משמעותי ביותר שכן תרם ליצירת חיבור בין החומר הנלמד (שיעורים, הרצאות וסיורים) לבין המציאות.

מדרשת אדם מודה לקרן לירושלים על תמיכתה רבת השנים בפעילות המתקיימת בירושלים.

פעילות חינוכית במחוז דרום:

מנהיגים סובלנות – תכנית בשיתוף מינהל חברה ונוער במשרד החינוך

בתי ספר בדואים רבים במחוז דרום, חלקם כבר השתתפו בשנים האחרונות בתכנית המדרשה "בשביל הדיאלוג – התמודדות עם תופעת הגזענות" וחלקם חדשים, ביקשו שצוות מדרשת אדם יסייע בהטמעת התכנית ובהרחבתה בבתי הספר. נציגי המדרשה נפגשו עם המפקחים והמנהלים של מינהל חברה ונוער במחוז דרום בשיתוף מרכז ההדרכה בבאר שבע. בעקבות הפגישות הוחלט לקיים תכנית בשם "מנהיגים סובלנות" המציעה מערכי שיעור להתמודדות עם תופעת הגזענות וכלים פדגוגיים ליישומה בכיתה, כולל יצירת מיזמים חינוכיים של המורים עם התלמידים בבית הספר. במסגרת זו התקיימו השתלמויות בשני מסלולים:

א. הכשרת מורים מבתי ספר בדואים בתכנית "מנהיגים סובלנות": התכנית התקיימה בהיקף של 60 שעות, מחציתה הוקדשה ללמידה של הנושא ומתודות ליישומן והמחצית השנייה התמקדה ביישום, הכולל בניית פרויקט בית ספרי לקידום הסובלנות. בתכנית השתתפו 24 מורים מ-11 בתי ספר על יסודיים מהדרום (2-3 מורים מכל בית ספר), ונלמדו הנושאים: מהי סובלנות? – מושגי יסוד; גבול הסובלנות וחופש הביטוי; גילויים קיצוניים של היעדר סובלנות; חינוך לסובלנות – במרחבים השונים בבית הספר ומתודות ליישומן. בשלב יישום הלמידה בכיתות התקיים ליווי פרטני וקבוצתי להעברת התכנים בכיתות ולבניית פרויקט בית ספרי לקידום הסובלנות יחד עם תלמידים משכבת י" והכשרתם להיות "שגרירי סובלנות" בבית הספר ובקהילה. בתי הספר שהשתתפו בתכנית הם: אלמותנבי כסייפה, אלפארוק כסייפה, מקיף שגב שלום, אלראזי רהט, דאר אל-קאלם רהט, אורט אלהואשלה קאסיר אסיר, מקיף אבורביעה כסייפה, מקיף ערוער, אורט אבו תלול, רב-תחומי לקייה, מקיף אקרא לקייה. התכנית זכתה למשוב חיובי ביותר.

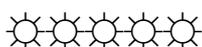
ב. פעילות הכשרה לבעלי תפקידים במסגרת מרכז ההדרכה בבאר שבע ובאשקלון: השתתפו בתכנית שמונה קבוצות שונות של רכזי חינוך חברתי, רכזי מעורבות ומנחי מועצות הנוער. נושא הפעילות היה התמודדות עם תופעות הגזענות במערכת החינוך. יחידת פעילות זו של המדרשה שולבה בתוך תכנית הכשרה שנתית ומפגשים של בעלי תפקידים, יהודים וערבים וכללה הרצאה וסדנאות.

מפגשי תלמידים מבתי ספר יסודיים, יהודים וערבים, בתערוכה "שונה=שווה" - במוזיאון ג'ו אלון:

זו השנה השלישית לקיומה של תכנית "שונה = שווה" במוזיאון ג'ו אלון שליד קיבוץ להב, שמטרתה חינוך לסובלנות, לדמוקרטיה ולשלום. התכנית כוללת סדנאות ומפגשים בתערוכה אינטראקטיבית. בשנים קודמות, מומנה הפעילות על ידי משרד החינוך במסגרת המכרז "חינוך לאזרחות ודמוקרטיה", והשנה היא התקיימה בתמיכת **קרן תד אריסון**. בשנת הלימודים תשע"ה

התקיימו מפגשים בין תלמידים יהודים ובדווים מ-26 כיתות ה'ו' מתשעה בתי ספר יסודיים באזור הדרום: יסודי דריג'את, סלאח אדין רהט, שיחי חמיס רהט, אלנג'אח ערערה בנגב, ניצני אשכול, יסודי להבים, אפרים בן דוד קרית גת, שפרינצק קרית גת, דו לשוני באר שבע. התכנית ממשיכה בתשע"ו. התלמידים המשתתפים במפגשים מלווים ע"י מחנכי הכיתות, מורים מקצועיים והורים מלווים שכולם נוטלים יחד חלק בפעילות.

"..בהתחלה קצת פחדנו מהמפגש לא ידענו איך הם יתנהגו אבל כשהכרנו אותם היה לנו כיף ביחד ולמדנו שהם ילדים כמונו"; "..ראינו שכולנו בני אדם וההבדל הוא רק בשפה ובדת" (מדברי תלמידי כיתות ה-ו שהשתתפו במפגשים בדרום). "..התלמידים נחשפו בפעילות זו לדיאלוג עם המגזר הבדואי, כבדו את השונה מהם ולמדו זה על התרבות של זה בצורה מעניינת וחוויתית. התלמידים ספרו שמאוד נהנו מהמפגש, הם יצאו אליו בחששות וחזרו מאושרים ושמחים על ההכרות עם התלמידים הבדואים ואמרו שהיה קצר מדי וכי היו רוצים להמשיך ולשמור על קשר עמהם." (מתוך משוב של מנהלת בית הספר מקרית גת)

פעילות חינוכית בהרצליה

אומ"ה – סימולציה בנושא "מתווה קלינטון"

זו השנה השישית להפעלת התכנית, העוסקת בחקר ובשחזור החלטות היסטוריות הקשורות לקיומה של מדינת ישראל. התכנית מאפשרת לתלמידים להכיר את ההיסטוריה של המדינה בדרך המקדמת את יכולתם לבחון באופן חדש ויצירתי סוגיות מהעבר. הנושא שנבחר בתשע"ה היה "ירושלים במתווה קלינטון" – בדצמבר 2000, בעקבות כישלון ועידת קמפ-דייוויד ובעיצומה של האינתיפאדה השנייה, נועד הנשיא ביל קלינטון עם נציגי ישראל והפלסטינים בו-זמנית בבית הלבן והציג בפניהם את מתווה ההצעות האמריקניות לשלום. הנשיא קלינטון לא מסר לנציגי שני הצדדים מסמך כתוב, שני הצדדים הקלידו את דבריו תוך כדי הישיבות והשיחות, כל צד לעצמו, וכתוצאה מכך נוצרו שני נוסחים. ההצעות שהוצגו עוסקים בכל אחת מסוגיות הליבה שעמדו אז על הפרק – טריטוריה וגבולות, ביטחון, ירושלים, פליטים והצהרה על קץ הסכסוך - והיו אמורים לשמש בסיס להסכם מסגרת קבע לשלום. בתכנית שהתקיימה משך כמה חודשים, השתתפו תלמידים משמונה בתי ספר על יסודיים בהרצליה: שישה תיכוניים ושתי חטיבות ביניים. התלמידים בסיוע מוריהם למדו וערכו תחקיר מקדים על התהליכים שקדמו להצעת מתווה קלינטון לפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני, שמעו הרצאות מומחים, וקיימו דיונים משותפים שבחנו את האירועים באותה תקופה. בכנס מסכם בן יומיים, התלמידים קיימו סימולציה ובה הם ייצגו את ארצות הברית, ישראל, הרשות הפלסטינית ואת הליגה הערבית. הדיונים עסקו בסוגיות הליבה של מתווה קלינטון – במהלכם התלמידים פגשו מרצים שליוו את שיחות המשא ומתן לאורך השנים ואחרים שהוסיפו מידע וידע. הורים רבים הגיעו לאירוע הסיום של הסימולציה.

בשביל הדיאלוג – התמודדות עם תופעת הגזענות

ארבעה בתי ספר תיכוניים שהשתתפו בשנים הקודמות בתכנית "בשביל הדיאלוג" המשיכו בפעילות חינוכית זו עם התלמידים גם בתשע"ה: תיכון דור, התיכון העירוני החדש, מפתן ארז ותיכון היובל. הפעילות ממשיכה גם בתשע"ו.

פעילויות ושיתופי פעולה עם ארגונים ומוסדות

האגודה לקידום החינוך, ירושלים: בתחילת שנת הלימודים תשע"ה התקיימה הרצאה לכל צוות החינוך של האגודה בנושא "חינוך נגד גזענות" וחולקה חוברת התכנית "בשביל הדיאלוג" למשתתפים שביקשו ליישם את הנושא בבתי הספר. בתשע"ו התקיימה פעילות דומה.

מכללת אורנים, קרית טבעון: התקיים יום עיון למורים לאזרחות במסגרת תכנית להכשרת מורים של המכללה, שכלל הרצאה וסדנאות מתוך התכנית "בשביל הדיאלוג".

משרד החינוך – המטה לחיים משותפים: התקיימו הרצאות לצוות המטה ביום עיון ברמת אפעל, והרצאות בנושא מגדר ודמוקרטיה ביום עיון בחדרה.

השתלמות להכשרת מנחים יהודים וערבים של קבוצות דיאלוג בירושלים: קבוצת המשתתפים כללה מגוון סטודנטים לרפואה מהדסה עין כרם - ערבים ויהודים, דתיים וחילוניים, שני אנשי צוות מארגון ימק"א שמובילים פרויקטים לילדים ובני נוער יהודים וערבים, ושישה מבוגרי תוכנית המדרשה: "חידת החברה האזרחית". בוגרת המחזור הראשון של תכנית זו יזמה וביקשה את ההכשרה, ואף גייסה את הסטודנטים לרפואה, מתוך מטרה לקיים בהנחייתם מעגלי שיח וקבוצות דיאלוג בין אנשי צוות וסטודנטים יהודים וערבים הלומדים ועובדים בצוותא בבית החולים הדסה עין כרם. הקורס היה מאוד משמעותי עבור המשתתפים, ואכן נוצרו קשרים חדשים ביניהם ובינם לבין המדרשה. חלקם השתלב בפעילויות חינוכיות שונות של המדרשה – כמו הפעילות במוזיאון האיסלם והפעילות בדרום, במוזיאון ג'ו אלון. ההכשרה התקיימה במשך שבוע רצוף ואינטנסיבי באכסניית בית וגן בירושלים, ובסופה קבלו המשתתפים תעודת מנחה.

הכשרת עובדים קהילתיים בשיתוף עם עיריית טירה: מחלקת הרווחה של עיריית טירה פנתה אל מדרשת אדם בבקשה לקיים קורס הכשרה ל-20 עובדים קהילתיים. מטרת ההכשרה היו למידה של מתודה להנחיית קבוצות דיאלוג על בסיס עקרונות הדמוקרטיה, ומתן כלים מעשיים ליישומה בפעילויות בקהילה. הקורס היה בהיקף 60 שעות לימוד בחודשים דצמבר 2014 ועד מאי 2015 ובין היתר נלמדו הנושאים: בניית קבוצה והבנת תהליכים קבוצתיים, קישור בין תוכן ותהליך בקבוצה, כלים להתערבות המנחה: שיקוף ומשוב, יחסי כוח וקונפליקטים בקבוצה, בניית סדנאות לתכנים קהילתיים, מאפייני הנחיית קבוצות נוער, נשים ומבוגרים. התכנית זכתה למשוב חיובי ביותר.

"תקווה ישראלית בחינוך" יוזמה של בית הנשיא וקרן לאוטמן: מדרשת אדם הוזמנה להשתתף בכנסים אלו המפגישים בין ארגונים המקדמים דיאלוג, סובלנות והידברות בין אוכלוסיות שונות, ובין נציגים ממערכת החינוך כמו מפקחים, מנהלי בתי ספר ומורים המובילים יוזמות חינוכיות במסגרת זו. פעילות זו נמשכת גם בתשע"ו.

מרכז יצחק רבין: מזה מספר שנים שהמדרשה מוזמנת להעביר הרצאות וסדנאות בימי עיון שהמרכז מקיים לקבוצות שונות. בתשע"ה התקיימו שלושה ימי עיון – לקצינים מחיל החינוך, ולצוות מרכז רבין. כל ימי העיון עסקו בנושא "חינוך נגד גזענות". לכל המשתתפים בימי העיון חולקו חוברות התכנית "בשביל הדיאלוג". פעילות זו נמשכת גם בתשע"ו.

מכללת סמינר הקיבוצים, תל אביב: המדרשה היתה שותפה לתכנון והפעלת יום עיון לסטודנטיות במסלול לחינוך יצירתי לרגל יום הזכרון לרצח יצחק רבין ז"ל בתשע"ה, שעסק בנושא "חינוך נגד גזענות". הסטודנטיות קיבלו את חוברת התכנית "בשביל הדיאלוג" במטרה שהן תיישמנה את התכנים בכיתות בהן מלמדות. בנוסף, נציגת המדרשה הרצתה על תכנית זו "בשביל הדיאלוג" חינוך להתמודדות עם גזענות – בכנס תל אביב ה-10 לחינוך מתקדם של מכללת סמינר הקיבוצים

ועיריית תל אביב-יפו, שנערך במאי 2015 בתיאטרון הקאמרי בת"א. הכנס עסק ב"כן בבית ספרנו" - בסוגיית החינוך נגד גזענות.

איגוד הטניס בישראל: המדרשה הוזמנה לקיים סדנאות לבני נוער המשתתפים באליפות הנוער הארצית לטניס במסגרת פרויקט רחב שהאיגוד יזם הנקרא "נקודת מפגש". מטרת הפרויקט היתה חידוד והבהרה של הערכים הספורטיביים העומדים בבסיס תחרויות הטניס. בעקבות מספר פגישות עם נציגים מאיגוד הטניס, הוחלט על קיום סדנה אחת לכל קבוצות הגיל באליפות ושההשתתפות בה תהיה חובה. נושאי הסדנאות: שוויון בפני החוק, כבוד האדם והליך שיפוטי הוגן. הסדנאות התקיימו במרכז הטניס בהדר יוסף תל אביב ובמרכז הטניס ברעננה במשך שלושת ימי אליפות הטניס באוקטובר 2014, והשתתפו בהן כ-140 בני נוער.

מוזיאון ארצות המקרא: מזה עשור, שאגף החינוך במוזיאון ארצות המקרא בירושלים ומדרשת אדם משתפים פעולה בפרויקטים חינוכיים שונים. הפעילות עם בתי הספר תוארה בהרחבה בדו"ח זה. בנוסף קיימה המדרשה השתלמות לצוות החינוכי של המוזיאון במסגרת תכניתם "דש"א - דמותו של אברהם". ההכשרה התמקדה בהכנת המדריכים למפגשים דו-לאומים של תלמידים; גיבוש ועבודת צוות; שדרוג מיומנויות ההנחה, הקנייה של כלים בסיסיים לניהול קבוצה ולהובלתה. פעילות זו נמשכת גם בתשע"ו.

מרכז ג'ו אלון, להב: זו השנה השלישית לקיום התכנית "שונה=שווה" במרכז ג'ו אלון בשיתוף פעולה פורה עם צוות המרכז. הפעילות כוללת מפגשי תלמידים יהודים וערבים וסיוור משותף בתערוכה אינטראקטיבית. השנה השתתפו 26 כיתות ה-ו מ-9 בתי ספר יסודיים במחוז דרום. הפעילות תוארה בהרחבה בדו"ח זה. פעילות זו נמשכת גם בתשע"ו.

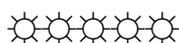
פעילות בינלאומית

מכון C.A.P – מרכז מחקר למדיניות יישומית, אוניברסיטת מינכן, גרמניה

The Center for Applied Policy Research (C·A·P) at the University of Munich זה כשני עשורים שהמדרשה בקשר עם הארגון, שאימץ לעצמו את התהליך החינוכי של המדרשה בהכשרת מנחים העובדים במוסדות וארגונים שונים ברחבי אירופה. שיטה זו מוכרת בעולם כיום כ"שיטת בצוותא" **The Betzavta Method**. במהלך השנים הוזמן צוות המדרשה מספר פעמים להעביר קורסים להכשרת מנחים של המכון ברחבי גרמניה. לבקשת הנהלת המכון, בשיתוף פעולה איתם ובמימונם, התקיים בתשע"ה, תהליך של תרגום והתאמה של ספר המדרשה "אין דמוקרטיה אחת" לגרמנית. בדצמבר 2015 – תשע"ו, הספר יצא לאור בגרמניה.

מכון גוסטב שטריסמן, Gustav Stresemann Institut, באד בונסן, גרמניה

נציגים של המכון שמטרתו לקדם בגרמניה "רב תרבותיות ודמוקרטיה" השתתפו בקורסים והכשרות בתכנית "בצוותא" של ארגון CAP בגרמניה. בעקבות הפיתוחים החדשים בתכניות המדרשה, הוזמנה המדרשה לקיים בגרמניה בדצמבר 2014 סמינר הכשרה מתקדם לצוותים ולמשתתפים בתכניות המכון. סמינר דומה התקיים בדצמבר 2015 - תשע"ו.

“נשים בפוליטיקה למען השלום” (WPP) – הכשרת נשים למנהיגות בזירה החברתית, הציבורית והפוליטית

התכנית פועלת זו השנה השנייה. המחזור הראשון סיים את התכנית בדצמבר 2014 והמחזור השני החל בינואר 2015. התכנית מתקיימת בשיתוף עם ארגון ממזרח ירושלים, ובמימון USAID. בכל מחזור משתתפות 80 נשים ישראליות ופלסטיניות, הנפגשות ללימוד והתנסות במסגרת ארבעה סמינרים של 2-3 ימים כל אחד במהלך השנה. המשתתפות מקבלות הדרכה ומיומנויות הדרושות לצורך השתתפות משמעותית ואפקטיבית כדי להכנס לזירה הציבורית, החברתית והפוליטית - דרך הרצאות, דיונים, סדנאות מעשיות בקבוצות קטנות ובמליאה, סיורים לימודיים, הזדמנויות ליצירת קשרים חברתיים ומקצועיים ופעילויות קבוצתיות בלתי-פורמאליות.

בספטמבר 2014 התקיים סמינר למשתתפות המחזור הראשון שהוקדש ללמידה של מיומנויות לקידום יוזמות חברתיות ופוליטיות של נשים והכנת מתווים ליוזמות. במהלך הסמינר המשתתפות שיתפו את עמיתותיהן בקשיים ובחוויות שעברו עליהן בעת המלחמה ובדרכים שנבחרו להתמודד עם המצב באופן כללי וכנשים באופן ספציפי. רבות מהן בחרו לפעול במסגרת יוזמות חברתיות מקדמות שלום של נשים: היו שהשתתפו בהפגנות, היו נשים שיזמו את הפרויקט “שלום בית” ועוד. בדצמבר 2014 התקיים המפגש האחרון המשותף והמסכם בו השתתפו מספר נציגות מכל קבוצה, הישראלית והפלסטינית. המפגש היה חשוב ומאוד מרגש ואיפשר שיתוף בקשיים ובהתמודדויות של הנשים במציאות הקשה בעקבות המלחמה. במהלך יום זה נעשה מאמץ לברר סוגיות יסוד בקונפליקט – באופן כללי ומנקודת ראותן של המשתתפות ובחינה של פתרונות. בסיכום הובע הרצון להמשיך בעשייה לקידום יוזמות לשלום.

תהליך גיוס המשתתפות למחזור השני, החל באוקטובר 2014, וכלל ראיונות אישיים של המועמדות, והגשה של מתווה לפעילות פוליטית עתידית. בסופו גובשה קבוצה של למעלה מארבעים משתתפות. תהליך מקביל של גיוס המחזור השני, התקיים בארגון ממזרח ירושלים.

בפברואר 2015 התקיים בירושלים הסמינר החד-לאומי הראשון למשתתפות הישראליות. במסגרתו עסקו בבירור של מניעי המשתתפות להיות חלק מהתכנית, אפשרויות הפעולה במרחב הציבורי, החברתי והפוליטי של נשים ומהי אחריותן למימוש פעולה זו. דגש הושם על פיתוח חשיבה אחרת, מגדרית שתאפשר הבאת שיח חדש/ שפה חדשה למרחב הקיים. התקיימה הכנה לקראת המפגש הדו-לאומי, כאשר המשתתפות נדרשו להתמודד עם חששות וציפיות לקראתו. בסדנאות ובהרצאות שהתקיימו נבחנו הנושאים: האם קיימות סטיגמות בהתייחסות שלנו כלפי המשתתפות הפלסטיניות, האם חשיבה דומה מתקיימת בקרבן? עם אלו ציפיות אנחנו מגיעות למפגש, מה יקרה אם ציפיותינו יתנפצו אל מול המציאות, ובאלו כלים נוכל להתמודד עם 'משבר' הציפיות. כחלק מהכנה לקראת המפגש, התקיימה הרצאה שאפשרה למשתלמות היכרות עם הנרטיבים ההיסטוריים השונים הישראלי והפלסטיני, ופרשנותם השונה.

הסמינר החד-לאומי השני התקיים לאחר הבחירות לכנסת ה-20 של מדינת ישראל, עובדה שהיו לה השלכות על הנושאים שהעסיקו את המשתלמות. היתה התייחסות לכך במהלך ההשתלמות כשעלו הנושאים: העמקת הידע בשפה המגדרית; גיבוש הקבוצה הישראלית, כדי ליצור תחושת ביטחון במפגש עם הפלסטיניות; היכרות של טובה יותר של הנרטיב הלאומי הישראלי על הסכסוך הישראלי פלסטיני לעומקו, למידה של נסיונות היסטוריים למו"מ; היכרות עם נשים ממגזרים שונים בחברה הישראלית הפעילות לקידום השלום - נשים מעוררות השראה ופורצות דרך, שכל אחת מהן סללה דרך בעשייה משמעותית ומשפיעה על החברה; למידה של תיאוריות לפתרון סכסוכים ותרגולם בקבוצות. לאחר מכן, הן נתבקשו לחבר מתווים אישיים לעשייה ציבורית, חברתית ופוליטית, ולהציג אותם במליאה.

הסמינר הדו-לאומי הראשון התקיים, לאחר דחיות ועיכובים, בסוף אפריל 2015 באשקלון. המפגש עסק בביסוס היחסים בין שתי הקבוצות, בעיקר באמצעות תרגילי היכרות על בסיס אישי ותרבותי, ולאחריו עיסוק בהכרת הנרטיבים השונים; הנרטיבים הוצגו בדרכים יצירתיות המאפשרות חשיבה מחודשת אודות מרכיבי הקונפליקט. ביוני 2015 אמור היה להתקיים הסמינר הדו-לאומי השני והאחרון בתכנית, אך בסופו של דבר התקיים במתכונת של סמינר חד לאומי במקביל לשתי הקבוצות, הישראלית והפלסטינית. הסמינר הקבוצתי האחרון הוקדש לקידום העשייה האישית של המשתלמות בספירה הציבורית, החברתית והפוליטית וכלל קיום ראיונות עם פוליטיקאיות וחברות כנסת, יוזמה להקמת אתר אינטרנט, פרסום מאמרי דעה בעיתונות ועוד.

המשתתפות הישראליות משני המחזורים שומרות עדיין (בתשע"ו) על קשר באמצעות הרשתות החברתיות, וגם באמצעות מפגשים ביניהן ועשייה פוליטית משותפת. חלקן יזם והוביל ביקור משותף בכנסת (של חברות הקבוצה) והשתתפות בדיוני השדולה לפתרון הסכסוך הישראלי – פלסטיני, יוזמה המצביעה על רמת המחויבות הגבוהה למסגרת התוכנית ולמטרותיה.

ההנהלה הציבורית של העמותה

מאז האסיפה הכללית האחרונה שהתקיימה ב-18 בנובמבר 2014, התכנס הוועד המנהל של המדרשה לארבע ישיבות מן המניין, בהן עסק בתקציב המדרשה, גיוס משאבים, קשר עם קרנות וסקירת פעילויות המדרשה השונות. כמו כן התקיימו ישיבות נוספות של וועדות משנה שעסקו בתקציב המדרשה, גיוס משאבים, שכר ותנאי העסקת עובדים. חברי הוועד הגיעו לכנסים, למגוון אירועים ופעילויות שהתקיימו באזורים שונים בארץ.

המדרשה מבקשת להודות מקרב לב לכל הקרנות, הארגונים, הרשויות והתורמים הפרטיים, אשר תמכו במדרשה בשנים 2014-2015:

ישראל: הקרן לירושלים; משרד החינוך; עיריית הרצליה; קרן תד אריסון; הקרן החדשה לישראל.

אירופה: קרן ירושלים בריטניה; קרן ירושלים גרמניה - חברת BMW; קרן המבורג מייסודו של פרופ' רימסטמה; קרן מקס ריינה, אנגליה; נציבות האיחוד האירופי EU בישראל.

ארה"ב: USAID - משרד החוץ האמריקאי.

הוועד המנהל מודה לכל חברי/ות הצוות על התגייסותם ומאמצייהם להצלחת עבודת המדרשה.

בברכה,

נאוה איזן
יו"ר ועד מנהל

מוגש לאסיפה הכללית ביום 10 בפברואר 2016